(המשך מעמוד 18)

שהתקבלה היא שלא צריך לשרת בצה"ל. כדי למלא חובה אפשר גם לשרת במיסגרות הומניטריות. „אני לא יכול, כערבי שיש לו מעבר לקו קרובי־משפחה, להילחם בערבי שיכול להיות אחי. זה ברור כאילו ביקשו הגרמנים מיהודי אחר לירות באחיו. במילחמת העולם."

סולטאן אומר: „אני מוכן ללחום בכל מדינה שתפלוש למדינת ישראל. אלא אם כן היא מדינה ערבית. אם אמריקה, צרפת או אנגליה ינסו לפלוש לכאן, אלחם בהן. אבל שלא ידרשו ממני ללחום באח שלי."

לסולטאן אל־הוזייל עשרה אחים. ארבעה מתוכם חיים בחו"ל. שניים בארצות־הברית, שניים בגרמניה. מישפחה משכילה: האחד לומד מישפט בינלאומי, האחד בעל תואר דוקטור בפסיכולוגיה, ויש גם עיתונאי המתמחה במיקצועו בגרמניה. אח אחר לומד הנדסה כימית ואחר לומד מדעי־מדינה. הם רואים את עצמם כשגרירים של הבדווים בעולם.

אני אומרת לסולטן: „אתה חי לגמרי לא רע. יש לך בית בן שתי קומות, יש לך מכונית, יש לכם פה ברהט שישה בתי־ספר מטופחים, גנים ציבוריים, חשמל, מים. מה רע?"

„אני לא אומר שחיים רע," הוא עונה. „אבל לא נותנים לנו לחיות כמו שבראש שלנו. שיפסיקו כל הער־ביסטים למיניהם לעשות מאיתנו גרוטאות, מטומטמים. לעשות הון פוליטי על חשבוננו, שלא ימנו עלינו אנשים. יש בינינו אנשים משכילים. צומחת מתוכנו מנהיגות. יש בינינו אנשים המבינים את המודרניזציה כמו כל ישראלי אחר. לא רוצים מועצה ממונה, רוצים לבחור מתוכנו את האנשים. בנותנו הולכות לאוני־ברסיטות והם מתייחסים אלינו כאילו היינו מפגרים."

מה מקום האשה בחברה הבדווית? „בגלל יפי־נפש כמוך הצטייר מעמדה של האשה הבדווית כרע. כל השנים היה לאשה בחברה שלנו מעמד טוב. כל השמרנות הזאת, המוכרת לך, החלה בתקופת התורכים, כאשר הם התחילו לאנוס את נשותינו. אבא שלי והזקנים כיבדו נשים ושמרו עליהן. אין עוד בעולם עם ששומר כך על נשותיו. לא מתוך קנאות, אלא מתוך אהבה."

החברה קובעת. האם גם כיום מאלצים נערה להינשא לגבר שאביה חפץ ביקרו? סולטאן אומר שזה רק באגדות. היום, לדבריו, מי שרוצה בחורה, מבקש אותה מאביה. האב מבקש שבוע כדי לשאול את פי הנערה. אם היא מסכימה — סחתיין. אם לא — אין חתונה.

הוא מספר על אחת מאחיותיו, שהיתה מאורסת במשך שנה. באותה שנה החליטה שהבחור לא בשבילה וביטלה את האירוסין. שום דבר לא קרה.

חיזוק לכך שהנערה הבדווית יודעת כיום לעמוד על שלה מצאנו בפגישה עם נערה אחרת, בת 22, שסיפרה כי אינה נשואה מכיוון שכל החתנים שהוצגו לפניה לא מצאו חן בעיניה. אביה, שעמד לצידה בשעת השיחה, אמר: „מודרנית, מה לעשות?"

שאלתי את סולטאן אם הוא היה רוצה כדי לשמור על כבוד המישפחה, אחרי רגעים ארוכים של מחשבה ענה: „לא יודע. הביני, זה לא הבן־אדם שקובע. זו החברה. אתה לא יכול להתהלך בחברה הבדווית אם כבודך מושפל. זה עניין של מסורת."

סיפרו לנו על נערה בדווית שילדה מחוץ למיסגרת הנישואין והוסתרה על־ידי מישרד־הרווחה. אביה של הנערה אמר שהוא מבטיח לא להרוג אותה אם תחזור לביתה. „אני לא מאמין לו," אומר סולטן.

הגברים הצעירים ברהט מתחתנים בסביבות גיל 30. עד אז הם מסתפקים בידידות יהודיות. יש שגם מתחתנים איתן. דרורה סוויסה פגשה את בעלה עלי אל־עביד בבאר־שבע. כעת היא עוזרת לו לבנות את ביתו ברהט. עלי איש לא צעיר. שכמה שיניים חסרות בפיו. הוא היה נשוי כשפגש בדרורה. כעת חיות שתי נשותיו זו בצד זו בהרמוניה גמורה.

נערי רהט מתאמנים בכדורגל
נשאר רק המיגרש...

בחצר ביתה של דרורה יושבת רחל. גם היא יהודיה הנשואה לבדווי. למטה, בעמק — סיפרו לי — בתוך אוהל מט לנפול חיה יהודיה נוספת עם בדווי.

על תושבותיו היהודיות של רהט אומר ראובן ויסוקר, ראש־המועצה: „שמעתי אבל זה לא מעניין אותי."

אשה זהב! ראובן ויסוקר אינו מעניין גם את דרורה סוויסה. בכלל, עברה היהודי לא מעניין אותה. היא לבושה בשמלה בדווית, ראשה מכוסה בצעיף והיא מסתירה את פניה כדרך הנשים המוסלמיות. היא סירבה לדבר איתנו ורק אחרי שקיבלה הוראה מפורשת מבעלה, הדובר אליה עברית, היא סיפרה: „הכרתי את בעלי לפני שנה. ידעתי שהוא נשוי וזה לא הפריע לי. כשמכירים אחד את השני ולומדים את האופי של הבן־אדם, זה לא חשוב שיש לו עוד אשה. כשהחלטתי ללכת אחריו לרהט, התאסלמתי. אם כבר. אז כבר. המישפחה שלי התנגדה. אחר־כך הבינו שאין להם ברירה והסכימו."

ברהט בתים מפוארים. יש בתים שעל גגם אנטנה מרכזית. יש בתים שמותקנים בהם מיטבחים מודרניים. אצל דרורה סוויסה אין חשמל ולא מים. היא חיה כבדווית לכל דבר. ישנה על הריצפה. כשבחדר השני ישנה צרתה, אשתו הראשונה של בעלה.

איך היא מסתדרת עם האשה השניה? „מצויין. יש לו אשה זהב: בשבילי היא כמו אחות. לא מפריע לי כשהם ביחד. אני לא מקנאה. גם היא לא מקנאה כשהוא איתי."

עלי מחייך בפיו חסר־השיניים, מעיף מבט אוהב ברעייתו הצעירה וזו ממשיכה ומספרת: „עבדתי כפועלת בחברת מכתשים. כל בוקר הייתי פוגשת את עלי. גם הוא עבד שם. התפתחה בינינו אהבה ממבט ראשון. הוא דואג לי וכיבד אותי יותר מכל בחור יהודי. אני מרוצה ברהט. אני